

PRAKTIČNA TEOLOGIJA

Ivan Macut

PASTORALNO DJELOVANJE I EKUMENSKA (NE)ZAUZETOST

UVODNE NAPOMENE

94

Služba Božja 1 | 14.

U zadnjih nekoliko brojeva liturgijsko-pastoralne revije *Služba Božja* pokušao sam ponuditi nekoliko poticajnih razmišljanja kako bih olakšao svima onima koji su bilo na koji način uključeni u pastoralni rad, a koji osjećaju da je pastoralnom djelovanju potrebno dati jednu ekumensku notu. Ta su promišljanja samo jedan mali dio s obzirom na sve ono što je uistinu moguće konkretno učiniti na ekumenskom planu kada je riječ o pastoralnom djelovanju. Međutim, pitanje koje je nužno postaviti te na koje je potrebno pokušati barem donekle zadovoljavajuće odgovoriti glasi: zašto naše pastoralno djelovanje nije uistinu prožeto ekumenskom notom?

Ako netko smatra kako je molitvena osmina za jedinstvo kršćana sasvim dovoljna ekumenska aktivnost u cijeloj pastoralnoj godini, umnogome se vara. Rekao bih da je ekumenska molitva za jedinstvo kršćana, zapravo, najbezbolniji i najlakše provedivi oblik ekumenskog djelovanja, koji je, doista, zastupljen u velikom broju naših župnih zajednica, ali koji se obavlja bez predstavnika drugih kršćanskih crkava, pa čak i u onim župama na čijem području stvarno žive i djeluju drugi kršćani i njihovi svećenici ili pastori. Upravo zbog toga smatram kako je potrebno pitati zbog čega je to tako, tj. zašto je naš pastoral, uglavnom, bez konkretnih i vidljivih ekumenskih poteza? Ako nismo spremni ni u molitvenu osminu za jedinstvo kršćana uključiti predstavnike drugih kršćanskih crkava (naravno, ako su prisutni bilo na teritoriju župe u kojoj djelujemo ili pak u blizini), teško je očekivati da ćemo poduzeti neke druge, često i mnogo teže izvedive, korake u našem pastoralnom djelovanju.

U ovom promišljanju pokušat ću ponuditi samo nekoliko mogućih uzroka koji su doveli do situacije da se pastoralno djelovanje odvija isključivo konfesionalno, a ne ekumenski.

NEDOVOLJNA SVIJEST O ŠTETNOSTI KONKURENTNOGA PASTORALNOGA DJELOVANJA

Kada je u škotskom Edinburgu 1910. godine sazvana prva Svjetska misijska konferencija, imalo se za cilj posvijestiti kako konkurentsko misionarsko djelovanje različitih kršćanskih konfesija zapravo šteti vjerodostojnoj evangelizaciji te su se na taj način po svijetu širili žalosni crkveni raskoli prošlih vremena te su se, također, podjele između kršćana proširile i u onim dijelovima svijeta u kojima kršćanstvo prije nije ni postojalo. Ako si doista posvijestimo kako crkveni raskoli predstavljaju vrlo ozbiljnu zapreku za jednu autentičnu evangelizaciju te ako smo svjesni da nije u skladu s Kristovom voljom da samo i isključivo konfesionalno djelujemo sa željom da proširimo svoju Crkvu, a druge što je više moguće potisnemo jer ih doživljavamo kao konkurenciju ili činimo sve što je u našoj moći kako bi drugi kršćani prešli na našu stranu, onda je i više nego jasno da si nikada nećemo dovoljno moći posvijestiti važnost ekumenskoga pastoralnog pristupa te ćemo učiniti sve što je u našoj moći da, ako već nije moguće da doprinesemo da se kršćani konačno ujedine, onda barem da se po našem djelovanju ne šire razlike i ne produbljuju podjele već ionako dovoljno razjedinjenih kršćana.

Da je ovo i više nego važno, svjedoči nam i gesta pape emeritusa Benedikta XVI. koji je u spomen na stotu godišnjicu već spomenute Svjetske misijske konferencije u Edinburgu osnovao *Papinsko vijeće za promicanje nove evangelizacije*. Kada je papa emeritus Benedikt XVI. na uočnicu svetkovine apostolskih prvaka Petra i Pavla za vrijeme Večernje molitve najavio osnivanje novoga vijeća, snažno je naglasio i nedvosmisleno istaknuo ekumensku notu koja će biti u temelju djelovanja novoosnovanog vijeća. Naime, papa emeritus Benedikt XVI. u motupropriu *Ubicumque et semper* jasno kaže kako je izazov nove evangelizacije poziv univerzalnoj crkvi na djelovanje te da ono zahtijeva da se sa svom odlučnošću i snagom nastavi tragati za punim jedinstvom među razjedinjenim kršćanima. Očito je, dakle, da i papa emeritus Benedikt XVI. snažno inzistira i naglašava kako evangelizacija, a samim time i pastoralno djelovanje na župama, mora biti usmjereno ujedinjenju razjedinjenih kršćana.

Upravo zbog toga i pastoralno djelovanje na koje smo od Gospodina pozvani i poslani mora ići za tim da pridonosimo, naravno u skladu sa svojim mogućnostima, jedinstvu, a nikako

tome da širimo i podržavamo razjedinjenost među kršćanima i da tu istu razjedinjenost katkad, nažalost, svojim stavovima i djelovanjem podržavamo i širimo. Ako tako činimo, onda je naše pastoralno djelovanje izravno u suprotnosti s Kristovom voljom, a ona nedvojbeno glasi da svi kršćani budu jedno.

Već je i blagopokojni papa Ivan Pavao II. u enciklici *Ut unum sint* jasno istaknuo kako vjerovati u Krista znači htjeti jedinstvo; htjeti jedinstvo, znači htjeti Crkvu; htjeti Crkvu, znači htjeti zajedništvo koje odgovara Očevu planu o vječnosti (usp. br. 9). Stoga, ekumensko djelovanje nakon Drugoga vatikanskog sabora jest put koji se više ni zbog kojeg razloga ne smije niti može napustiti ili drugačije rečeno: ekumenizam je put Crkve! Na koncu, papa emeritus Benedikt XVI. za vrijeme svog pontifikata, koji je vrlo jasno bio prožet ekumenskim naglascima, nedvosmisleno je rekao da sami sebi nanosimo štetu ako se ekumenizam odijeli od života u našim crkvama.

Svi ovi razlozi koje smo naveli, ali i još neki drugi, dovoljan su poticaj da predsjednik *Papinskog vijeća za promicanje jedinstva kršćana* kardinal Kurt Koch kaže kako ekumensko zalaganje Katoličke Crkve nije slobodan izbor nego dužnost. Osim toga, započeti ekumenski put više ne može niti smije ni na koji način biti doveden u pitanje, zaključuje kardinal Koch svoje promišljanje.

Međutim, ono što, nažalost, gotovo svakodnevno susrećemo u pastoralnoj praksi jest upravo činjenica kako se ekumensko djelovanje ne samo dovodi u pitanje kao nešto legitimno i pastoralno opravdano, nego čak postoje i određena mišljenja koja idu toliko daleko da ekumenizam u pastoralnom djelovanju proglašavaju nepoželjnim i nečim što donosi više štete nego koristi, ako je uopće i ima u pastoralnom radu, s čime su i više nego u očitoj suprotnosti s Kristovim učenjem i molitvom Ocu da njegovi učenici budu jedno, a koje crkveno Učiteljstvo u osobi pape i biskupa nepogrešivo obrazlaže i predlaže vjernicima na vjerovanje.

NEPREMOSTIVE RAZLIKE IZMEĐU EKUMENIZMA CRKVENOG UČITELJSTVA I REDOVNOGA PASTORALNOG DJELOVANJA

Drugi vrlo važan razlog koji je potrebno istaknuti kada je riječ o ekumenskoj nezauzetosti pastoralnih djelatnika jest vrlo raširena svijest kako su jedna stvar ekumenski susreti između

visokih predstavnika različitih kršćanskih zajednica i crkava, npr. susreti između pape i anglikanskog primasa ili susreti pape s Carigradskim ekumenskim patrijarhom itd., a sasvim je nešto drugo ekumensko djelovanje koje se treba pretočiti u našu pastoralnu svakidašnjicu.

Dok, s jedne strane, pastoralni djelatnici vjerujem jednodušno prihvaćaju i odobravaju ekumenske susrete na visokoj razini, s druge strane, kada je riječ o ekumenizmu koji bi se trebao provesti na lokalnoj razini, na razini župe i župnog pastora, nailazimo na otpor, neodobravanje, pa čak i odbacivanje bilo kakvih pastoralno-ekumenskih susreta s predstavnicima drugih kršćanskih crkava. Ovi stavovi nesumnjivo nas dovode pred činjenicu kako danas, kao i prije, postoje velike i čak nepremostive razlike između ekumenizma 'odozgor' i ekumenizma 'odozdo'. Naravno da ovakvo suprotstavljeno djelovanje dovodi do toga da unutar jedne crkve postoje suprotne pozicije koje kao posljedicu imaju pastoralno djelovanje crkve koje je nevjerodostojno, proturječno te samim time ne može biti prihvatljivo.

Ono što je potrebno učiniti jest ponajprije sebi osvijestiti kako djelovanje i potezi pape, kardinala i biskupa, imaju također za cilj potaknuti bazu Crkve, pastoralne djelatnike i sve ostale koji su bilo na koji način uključeni u pastoralni rad, bilo na nasljedovanje bilo na konkretno djelovanje. Ako, s jedne strane, odobravamo i sa simpatijama prihvaćamo ekumenske susrete na visokoj razini, a s druge strane, sami ne želimo i energično odbijamo bilo kakvu mogućnost susreta s predstavnicima drugih kršćanskih crkava ili zajednica, a kamoli nekakve zajedničke ekumensko-pastoralne projekte ili suradnju, nalazimo se u raskoraku, tj. u suprotnosti s vlastitim crkvenim učiteljstvom, sa smjernicama Drugoga vatikanskog sabora, s Kristovom voljom o jedinstvu svih kršćana, te, na koncu, doprinosimo razjedinjenosti kršćana. Vjerujem kako su ovo i više nego dovoljni razlozi da kao Kristovi učenici i navjestitelji evanđelja zastanemo i da se iskreno zapitamo o razlozima koji nas potiču i uvjeravaju kako nije potrebno, a katkad niti poželjno, ekumenski pastoralno djelovati.

Ako smatramo kako je obzir ili strah od toga što će nam drugi reći (tj. vjernici među kojima pastoralno djelujemo) ako organiziramo pastoralno-ekumenski susret dovoljan razlog da isključimo bilo kakvu ekumensku aktivnost, onda nismo dovoljno shvatili koliko je važno da svojim i najmanjim osobnim

doprinosom radimo na ujedinjenju i približavanju kršćana te koliko je važan i najmanji korak koji vodi sve većem približavanju razjedinjenih Kristovih učenika. Na koncu, to je Kristova volja i dužni smo na nju pozitivno i bez ikakvog premišljanja odgovoriti. Uvijek je moguće pronaći mnoštvo razloga za koje vjerujemo da su dovoljno dobri da ništa ne poduzmemo (društveni, politički, itd.), međutim, kao što sam već rekao, ekumenizam je nepovratni i jedini put Crkve s kojega nije moguće skrenuti i tražiti neke druge putove. To je jedini put koji odgovara Kristovoj volji i na koji je Crkva, bilo u svom učiteljstvu bilo u svojoj bazi, dužna pozitivno i spremno odgovoriti. Ono na čemu trebamo raditi jest vjernike koji su nam povjereni odgajati za ekumenizam i ekumensko djelovanje; nastojati ih uključiti u ekumenske procese da sami osobno iskuse što znači ekumenski susret te da imaju prigodu izbliza upoznati predstavnike drugih kršćanskih crkava i njihovo učenje, liturgiju, duhovnost, itd., a ne se povlačiti pred mogućim neugodnostima ili eventualnim prigovorima i neutemeljenim kritikama koje mogu proizaći jedino iz nedovoljnog poznavanja drugih kršćana, vjerskog neznanja, predrasuda, političkih stavova, itd. Kristova volja i Kristove zapovijedi kroz cijelu povijest bile su nit vodilja i snaga koja je mnoštvo ljudi nadahnula da čine ono što Krist od njih traži, ne kalkulirajući niti posustajući pred eventualnim poteškoćama, pa čak ni onda kada se od njih tražilo da svoj život polože za Krista i njegovo učenje.

UMJESTO ZAKLJUČKA

Na koncu, vjerujem da je i više nego očito kako pastoralno djelovanje koje je obilježeno ekumenskom notom i u kojem svoje neprelazno mjesto ima ekumensko djelovanje, nema istinske alternative. Upravo je ove činjenice bio svjestan i Drugi vatikanski sabor kada je u svom dekretu o ekumenizmu *Unitatis redintegratio* u br. 1. naglasio kako se Crkva na svim svojim razinama mora uključiti u ekumenizam jer, ponajprije, Krist je osnovao jednu i jedincatu Crkvu koja se kroz povijest zbog već dobro poznatih razloga podijelila. Budući da je kroz povijest došlo do podjela među Kristovim učenicima, Sabor nadalje ističe kako se stječe dojam da je sam Krist podijeljen te je potrebno tu sablazan i tu stvarnost koja ide protiv Kristove volje ukloniti

te opet uspostaviti jedinstvo svih kršćana, a koje je i jedna od glavnih zadaća Drugoga vatikanskog sabora.

Budući da je ekumenizam put Crkve nakon Drugoga vatikanskog sabora, naše pastoralno djelovanje i zalaganje mora se trajno vraćati i crpsti nadahnuće upravo na toj stvarnosti te ono mora biti korektiv našega sadašnjeg i budućeg pastoralnog djelovanja. Nadahnjujući se na idejama i riječima saborskih Otaca, potrebno je snažno raditi na približavanju te ujedinjavanju razjedinjenih kršćana kako bi naše misionarsko i pastoralno djelovanje u ovom svijetu bilo doista vjerodostojno te kako bismo svijetu navijestili Krista u kojemu su već sada svi kršćani jedno.